

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum: Hz. Yakup, Hz. Yusuf

Hz. Yakup

Hz. Yakup (a.s.); İbrahim peygamberin torunu, İshak peygamberin oğludur.

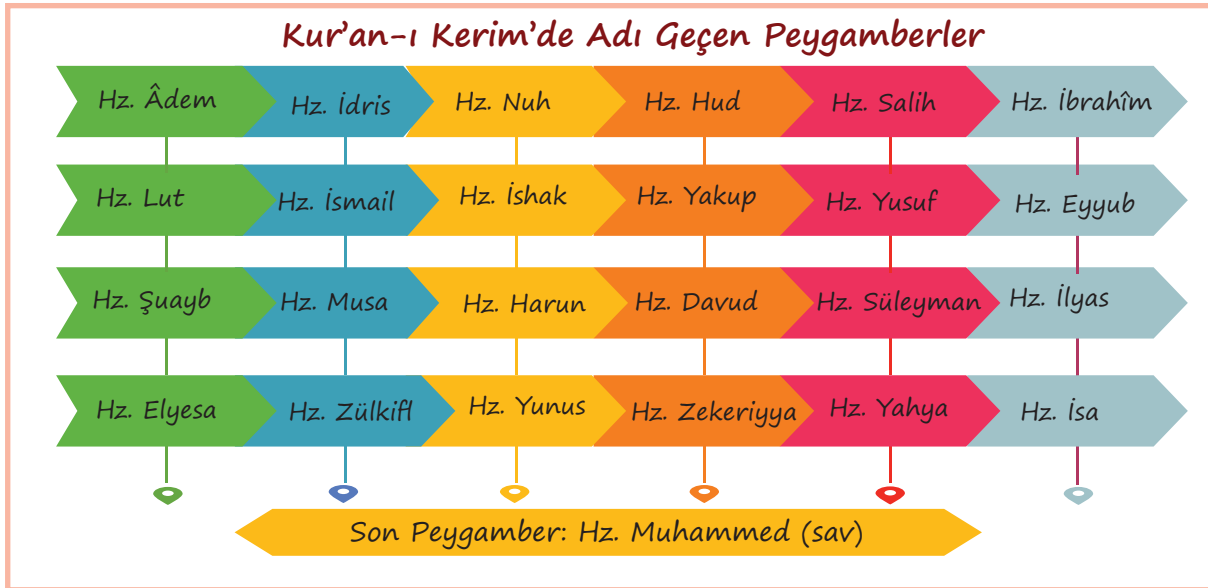
İbrahim'in (a.s.) eşi Sâre'ye oğlu İshak (a.s.) ve torunu Yakup peygamber müjdelendi.³⁷ Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim (a.s.), Hz. İshak (a.s.) ve Hz. Yakup (a.s.) şöyle övülmüştür: **"Güçlü ve anlayışlı olan kullarımız İbrahim, İshak ve Yakub'u da an. Biz onları ahiret yurdunu düşünen, içten bağlı kimseler kıldık. Doğrusu onlar bizim katımızda seçkin, iyi kimselerdendir."**³⁸ Sevgili Peygamberimiz de onlardan bahsederken; **"Kerîm oğlu, Kerîm oğlu, Kerîm oğlu Kerîm; İbrahim oğlu İshak oğlu Yakup oğlu Yusuf'tur."**³⁹ buyurmuştur.

Kenan⁴⁰ diyarında yaşayan Hz. Yakup'un (a.s.), on iki çocuğu vardı. Diğer on kardeşten anneleri, farklı olan, Yusuf ve Bünyamin'in anneleri onlar küçük yaşta iken vefat etmiştir.

Hz. Yakup (a.s.) evlat acısı ve evlat ihaneti ile imtihan edilmiştir. Fakat o, sabrı ve ümidiyle insanlığa örnek olmuştur. Oğlu Yusuf'u kaybetmiş, üzüntüsünü ve hasretini içinde gizlemiş, şikayetini sadece Allah'a (c.c.) iletmıştır. Hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamıştır. Allah Teâlâ onun sabrına karşılık vermiş, nice yıllar sonra oğlu ile kavuşturmuştur.⁴¹

Yakup'un (a.s.) neslinden birçok peygamber gelmiştir. Oğlu Hz. Yusuf (a.s.) başta olmak üzere asırlar sonra gönderilen Hz. Musa (a.s.), Hz. Harun (a.s.), Hz. Davud (a.s.), Hz. Süleyman (a.s.), Hz. Zekeriyya (a.s.), Hz. Yahya (a.s.), Hz. İsa (a.s.) onun neslinden gelen peygamberlerdendir.

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yakup (a.s.) ile oğlu Hz. Yusuf'un (a.s.) hayatındaki ibret alınacak olaylar Yusuf suresinde **"Ahsenü'l-Kasas"** yani **"kıssaların en güzeli"**⁴² şeklinde tanımlanarak birlikte anlatılır.

37 Hûd suresi, 71. ayet.

38 Sâd suresi, 45-47. ayetler.

39 Buhârî, Enbiyâ, 19; Tefsir, 12.

40 Kesin olmamakla birlikte; Şam, Ürdün ve Filistin arasındaki bir bölgeye verilen isim. (bk. Şamil İslam Ansiklopedisi, C 1, s. 211.)

41 İ. Lütfi Çakan, Mehmet Solmaz, Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhit Mücadelesi, s. 122.

42 Yûsuf suresi, 3. ayet.

Hz. Yusuf

Bir Rüya

Yusuf, gençlik çağına adım atmak üzereydi. Güzel ve zeki bir çocuktur. Zeki olduğu kadar da güzel bir ahlaka sahipti. Babası Yakup peygamber de onu çok seviyordu. Onun bu özellikleri ile öne çıkması kardeşlerinin de dikkatini çekiyordu. Kardeşleri içten içe onu kıskanıyorlardı.

Bir gece ilginç bir rüya gören Yusuf, rüyasını büyük bir heyecanla babasına anlatmaya başladı:

“...Babacığım! Rüyamda on bir yıldız, güneş ve ayın bana secde ettiklerini gördüm.”⁴³

Görülen bu rüya üzerine çok sevinen ve oğlu Yusuf’a ilim, hikmet ve peygamberlik verileceğini sezen Hz. Yakup ona bir tembihte bulundu:

“...Yavrucuğum! Rüyanı sakın kardeşlerine anlatma, yoksa sana tuzak kurarlar. Çünkü şeytan insanın apaçık düşmanıdır.”⁴⁴ dedi. Sonra da sözlerini şöyle tamamladı:

“İşte böylece Rabbin seni seçecek, sana (rüyada görülen) olayların yorumunu öğretecek ve daha önce iki atan İbrahim ve İshak’a nimetini tamamladığı gibi sana ve Yakup soyuna da nimetini tamamlayacaktır. Çünkü Rabbin çok iyi bilendir, hikmet sahibidir.”⁴⁵

Yusuf, babasının anlattıklarını dikkatle dinledi. Bir an üvey kardeşlerinin kendisine ve küçük kardeşi Bünyamin’e olan kıskançlıklarını ve kötü davranışlarını hatırladı. Babası uyardığı için onlara karşı dikkatli olmalı ve rüyasını da anlatmamalıydı.

“O, düzen üzere hareket eden güneşi ve ayı sizin hizmetinize sunan, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verendir.”
(İbrâhim suresi, 33. ayet.)

Görülen rüya üzerinden uzun bir zaman geçmemişti. Yakup peygamberin diğer oğulları babalarının kardeşlerine olan ilgi ve alakasından rahatsız olmuşlardı. Kendi aralarında konuşmaya başladılar:

“...Yusuf’la kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Hâlbuki biz kalabalık bir topluluğuz. Şüphesiz ki babamız apaçık bir yanlışlık içindedir.” dediler. İçlerinden bazıları söz alarak:

“Yusuf’u öldürün veya onu (uzak) bir yere atın ki babanızın teveccühü yalnız size kalsın! Ondan sonra da (tevbe ederek) sâlih kimseler olursunuz!” dedi. Bir diğer kardeşi de **“... ‘Yusuf’u öldürmeyin, eğer mutlaka yapacaksanız, onu kuyunun dibine atın da, geçen kervanlardan biri onu alsın (götürsün)’ dedi.”⁴⁶**

43 Yûsuf suresi, 4. ayet.

44 Yûsuf suresi, 5. ayet.

45 Yûsuf suresi, 6. ayet.

46 Yûsuf suresi, 8-10. ayetler.

Bu fikir kabul görmüştü. Hemen gerçekleştirmek için tüm planlarını yaptılar. Sonra da babalarına giderek; **“Ey babamız! Sana ne oluyor da Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun! Oysaki biz onun iyiliğini istemekteyiz. Yarın onu bizimle beraber (kıra) gönder de bol bol yesin (içsin), oynasın. Biz onu mutlaka koruruz’** dediler.”⁴⁷ Babaları pek taraftar olmayarak; **“...Onu götürmeniz beni mutlaka üzer. Siz ondan habersizken onu bir kurdun yemesinden korkarım.”**⁴⁸ diye olumsuz kanaatini belirtti. Fakat kardeşleri ısrar ettiler ve babaları Yakup peygambere de endişe etmemesini belirterek; **“... ‘Hakikaten biz (kuvvetli) bir topluluk olduğumuz halde onu kurt yerse, o zaman biz gerçekten âciz kimseler sayılırız’** dediler.”⁴⁹

Hız. Yusuf’un (a.s.) Gümleđi

Kıskanç kardeşler, umduklarına nail olmuşlardı. Artık planlarını gerçekleştirebileceklerdi. Kardeşleri Yusuf’u yanlarına alarak koyunlarını otlatmaya götürdüler. Yusuf ise olan bitenden habersiz koyun ve kuzularla oynuyor, neşe içerisinde koşturuyordu. Kenan diyarının kuyusuna yaklaşmışlardı ki ansızın Yusuf’u yakaladılar. Üzerinden gümleğini çıkararak onu kuyuya bırakıverdiler. Yusuf’un yalvarmalarına da hiç kulak asmadılar. Çünkü kıskançlık hastalığı kalplerini doldurmuş, gözlerini kör etmiş, merhametlerini yok etmişti.

Yusuf (a.s.) kardeşlerinin ihanetine uğradığını anlamıştı. Temiz ve küçük kalbi heyecanla çarpıyordu. Allah Teâlâ onun kalbine bir metanet verdi. Zifiri karanlık ve dar kuyuda bulduğu bir kayanın üzerinde tutunmaya çalıştı. Babasından aldığı dinî terbiye ve imanındaki kuvvet ona yalnız olmadığını, her şeye gücü yeten Allah Teâlâ’nın onun yanında olduğunu, O, istemediğı müddetçe hiç kimsenin kendisine zarar veremeyeceğini, atıldığı bu kuyudan mutlaka kurtuluş imkânı olacağını telkin ediyordu. Çünkü Allah Teâlâ onun imdadına yetişmiş ve kurtulacağını bildirerek kalbine; **“...(Ey Yusuf) Andolsun ki sen onların bu işlerini ileride onlar farkına varmadan, kendilerine haber vereceksin...”**⁵⁰ diye vahyetmiş ve gönlünü rahatlatmıştı.

Hız. Yusuf kardeşleri tarafından bir kuyuya atılmıştır.

Kıskanç kardeşler akşamleyin ağlayarak babalarına geldiler; **“Ey babamız! Biz yarışmak üzere uzaklaştık. Yusuf’u eşyamızın yanında bırakmıştık. (Ne yazık ki) onu kurt yemiş! Fakat biz doğru söyleyenler olsak da sen bize inanmazsın.’** dediler. Bir de, üzerine sahte kana bulanmış bir gümleği getirdiler...”⁵¹

Hız. Yakup (a.s.) söylenenlere hiç inanmamıştı. Gümleđ hiç de kurt tarafından parçalanmışa benzemiyordu fakat başına gelene katlanacaktı. Oğullarına yönelerek; **“...Bilakis nefisleriniz size (kötü) bir işi güzel gösterdi. Artık (bana düşen) hakkıyla sabretmektir. Anlattığınız karşısında (bana) yardım edecek olan, ancak Allah’tır.”**⁵² diye sözlerini tamamladı.

47 Yûsuf suresi, 11-12. âyetler.

48 Yûsuf suresi, 13. âyet.

49 Yûsuf suresi, 14. âyet.

50 Yûsuf suresi, 15. âyet.

51 Yûsuf suresi, 17-18. âyetler.

52 Yûsuf suresi, 18. âyet.

YORUMLAYALIM

Haset; başkasının sahip olduğu maddi manevi bir değer, sahibinin elinden çıkmasını istemek manasına gelmektedir. Bu manada Müslümanların birbirlerini kıskanmaları, her birinin bir diğerinin imkânlarında, malında, mülkünde ve makamında gözü olması, önce kardeşlik hukukuna sığmaz, sonra da toplumda güven bırakmaz. Aslında iyice tetkik edilecek olursa hasedin temelinde ilahi takdir ve taksime itiraz etmek niyet ve anlamının bulunduğu görülecektir. Hasedin yasaklanmasının belki asıl sebebi de budur. Kıskançlık ve çekememezliğin ilk ve asıl zararı, bu duyguya sahip olanlardır. Başkalarında bulunan nimetlerin onlarda kalmakla beraber, bir benzerinin de kendisine verilmesini istemek, arzu etmek yasak değildir. Bu tür duyguya **gipta** denir.

(M. Yaşar Kandemir vd., Riyazü's-Salihîn Tercüme ve Şerhi, C 6, s.558)

Haset ile ilgili yapılan açıklamadan da yararlanarak aşağıdaki hadis-i şerifi yorumlayınız.

Sevgili Peygamberimiz buyurdular ki:

“Şüphesiz ateşin odunu yakıp bitirmesi gibi haset de iyilikleri yer bitirir.”

(Ebû Dâvûd, Edeb, 44; İbni Mâce, Zühd, 22.)

Kuyudan Köleliğe

Yusuf (a.s.) kuyuda bir müddet kaldı. Ancak Kur'an-ı Kerim Yusuf'un kuyuda ne kadar kaldığını belirtmez. Bir süre sonra oradan geçmekte olan bir kervan kuyunun başında mola verdi. Sucularını kuyuya gönderdiler. O da kovanı kuyuya salınca Yusuf (a.s.) ipe tutunuverdi. Kervanın sucusu güçlükle kovayı yukarı çektiğinde ise gözlerine inanamadı ve **“...Müjde! İşte bir erkek çocuğu!..”**⁵³ dedi.

Kafile çok sevinmişti. Yusuf'u (a.s.) saklayıp Mısır'a götürdüler ve köle olarak az bir paraya sattılar. Yusuf'u satın alan kişi ise Mısır hükümdarının veziri idi. Yusuf'u (a.s.) alan vezir onu evine götürdü. Belki kendilerine faydalı olacağını veya onu evlat edinebileceklerini söyleyerek eşinden ona iyi bakmasını istedi.⁵⁴

Yusuf (a.s.) kuyudan kurtarılmıştı. Fakat bu defa da köle olarak satılmıştı. Kardeş ihaneti, kuyuya atılma, köle olarak satılma ve Mısır'a köle olarak yerleşme... Bu gidiş pek iç açıcı gibi görünmüyordu. Ancak ilahî takdir geleceğin Yusuf'unu (a.s.) çeşitli imtihanlardan geçiriyor, onu olgunlaştırıp pişiriyor, hayata hazırlıyordu. Öte yandan da bu yerleşme Yakup'un (a.s.) çocuklarına (İsrailoğullarına) yeni bir yurdun, Mısır'ın kapılarını açıyordu. Mısır, devrin en büyük ve güçlü devletiydi. Sosyal hayat gelişmiş, halk yerleşik hayata geçmişti. Hz. Yusuf (a.s.) şimdi bu ülkeye köle olarak girmişti. Gurbet ellerde yalnızdı, kimsesizdi. Fakat doğruların, mazlumların, iyilerin yâri ve dostu birdi, Allah Teâlâ idi.⁵⁵

53 Yûsuf suresi, 19. ayet.

54 bk. Yûsuf suresi, 19-21. ayetler.

55 İ. Lütfi Çakan; Mehmet Solmaz, Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhit Mücadelesi, s. 120.

Allah Teâlâ, Hz. Yusuf'u (a.s.) yalnız bırakmadı. Yusuf'a (a.s.) olan ihsan ve ikram Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır; "...Mısır'da adaletle hükmetmesi ve kendisine (rüyadaki) olayların yorumunu öğretmemiz için Yusuf'u oraya yerleştirdik. Allah, emrini yerine getirmeye kâdirdir. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler. Yusuf ergenlik çağına erişince ona isabetle hükmetme yeteneği ve ilim verdik. İşte güzel davrananları biz böyle mükâfatlandırırız."⁵⁶

"Rabbinin rızasına ermek için sabret." (Müddessir suresi, 7. ayet.)

İffetli Duruş

Hız. Yusuf köle olarak yerleştirildiği evde şefkat ve merhamet görerek büyüyordu. Yakışıklı ve güzel bir delikanlı olmuştu artık. Yüzündeki masumiyeti ve temiz siması güzel ahlaki ile birleşmişti. Fakat bu defa onu daha büyük bir imtihan bekliyordu. İçinde yaşadığı evin hanımefendisi şeytanın ve nefsinin vesveselerine uyarak onu kötü yola davet edecekti.

Vezerin hanımı bir gün, en güzel elbisesini giyinip süslendi ve Hız. Yusuf'un (a.s.) odasına girdi. Kapıyı da arkasından kilitleyip Hız. Yusuf'a (a.s.) yaklaşmak istedi. Ahlak ve edep timsali Yusuf (a.s.) bir an şaşırmıştı. Kadın genç ve güzeldi fakat çok çirkin ve kötü bir davette bulunuyordu. Aklına Allah Teâlâ'nın kendisine lütfettiği ikramlar geldi. Allah (c.c.), onu kör kuyudan çıkarmış, nice nimetlere kavuşturmuştu. O'na isyan edemezdi. Bir de ev sahibi ona çok iyilikte bulunmuştu:

"...(Hâşâ), Allah'a sığınırım! Zira kocanız benim efendimdir, bana güzel davranı. Gerçek şu ki, zalimler iflah olmaz!' dedi."⁵⁷

YORUMLAYALIM

Yusuf'un (a.s.) başından geçenleri düşünerek Sevgili Peygamberimiz'in aşağıdaki hadisini yorumlayınız.

Yedi kişi vardır ki Allah Teâlâ onları hiçbir gölgenin (sığınılacak yerin) olmadığı kıyamet gününde kendi gölgesinde gölgelendirir (barındırır).

- 1) Adaletli devlet başkanı,
- 2) Allah'a ibadet ve itaat ederek yetişen genç,
- 3) Kalbi mescidlere bağlı kimse,
- 4) Allah için birbirlerini sevip bu uğurda bir araya gelip ayrılan kişiler,
- 5) Makam ve güzellik sahibi bir kadının zina çağrısını, "Ben Allah'tan korkarım" diyerek reddeden kimse,
- 6) Sağ elin verdiğini sol el bilmeyecek kadar gizli sadaka veren kimse,
- 7) Kendi başına kaldığında Allah'ı anarak gözyaşı akıtan kimse."

(Buhârî, Ezan, 36; Müslim, Zekât, 91.)

⁵⁶ Yûsuf suresi, 21-22. ayetler.

⁵⁷ Yûsuf suresi, 23. ayet.

Şeytanın dürtülerine ve nefsinin vesveselerine Rabb'inin yardımı ile kulak vermeyen Hz. Yusuf (a.s.), imtihanı kazanmıştı. Rabb'i ona yardım etmişti. İradesine hâkim olması, Rabb'ini hatırlayıp ona karşı gelmekten çekinmesi, vezirin hanımının tuzağından kurtulmasını sağlamıştı. Kur'an-ı Kerim'in; ifadesiyle **"... İşte böylece biz kötülük ve fuhşu ondan uzaklaştırmak için (delilimizi gösterdik). Şüphesiz o, ihlaslı kullarımızdandı. (Daha sonra) ikisi de kapıya doğru koştular. Kadın onun gömleğini arkadan yırttı. Kapının yanında onun kocasına rastladılar. Kadın dedi ki; (Daha ne duruyorsun!) Senin ailene kötülük etmek isteyen cezası, zindana atılmaktan veya elem verici bir işkenceden başka ne olabilir!"**⁵⁸

Hz. Yusuf (a.s.)**"... 'Asıl kendisi benim nefsimden murat almak istedi.' dedi..."**⁵⁹ Bu esnada tartışmaya şahit olan kadının akrabasından biri şöyle dedi; **"...Eğer gömleği önden yırtılmışsa kadın doğru söylemiştir, Yusuf ise yalancılardandır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa kadın yalan söylemiştir. Yusuf ise doğru söyleyenlerdendir."**⁶⁰ Kocas, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce, kadına;

"...Şüphesiz bu sizin tuzağınızdır. Sizin tuzağınız gerçekten büyüktür."⁶¹ dedi.

Yusuf peygamberin (a.s.) suçsuz olduğu anlaşılmıştı. Vezir sözlerini şöyle tamamladı:

"Ey Yusuf! Sen olanları söylemekten vazgeç, kimseye anlatma! (Ey kadın!) Sen de günahının affını dile. Çünkü sen suçlusun!"⁶²

Genç, yakışıklı, delikanlılık çağında olan Hz. Yusuf'un (a.s.), genç ve güzel bir kadının bu teklifine hayır demesi için görünürde hiçbir engel bulunmamaktaydı. Onun; Allah'a (c.c.) karşı teslimiyeti, bu teklifin haram ve çirkin olduğunun ve her an Allah (c.c.) tarafından görüldüğünün bilinci onun bu teklife uymamasını sağlamıştır. İradesine hâkim olup Allah'a (c.c.) sığınan Hz. Yusuf (a.s.), Allah'ın (c.c.) övgüsüne mazhar olmuştur. Zira bu durum, günümüzde dahi en zor imtihanlardan biridir.

Vezirin hanımı yaşadıklarını gururuna yedirememişti. Şehirde de dedikodular yayılınca vezirin hanımı Hz. Yusuf'a daha çok kızmaya başlamıştı. İstedikini yapmadığı takdirde onu hapse attırmakla tehdit etti. Bunun üzerine Yusuf (a.s.) ellerini kaldırarak Rabb'ine şöyle dua etti:

"Rabbim! Bana zindan, bunların benden istediklerinden daha iyidir! Eğer onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder ve cahillerden olurum!.."⁶³

Bir kaç gün sonra vezir suçsuz olduğunu bildiği halde onu hapse attırdı. O, artık kuru bir iftiraya da uğramıştı. Zindanda bulunanlar onu tanıyınca suçsuz ve masum olduğunu anlamışlardı. Hz. Yusuf'un (a.s.) bilgili ve şerefli bir genç olduğunu, şefkat dolu bir kalp taşıdığını görmüşlerdi. Onun doğru bir inanca ve temiz bir ahlâka sahip olduğunu görmüşler,

"Hz. Yusuf sabırla zindandan çıkarılmayı bekledi."
(Temsili resim)

58 Yûsuf suresi, 24- 25. âyetler.

59 Yûsuf suresi, 26. âyet.

60 Yûsuf suresi, 27. âyet.

61 Yûsuf suresi, 28. âyet.

62 Yûsuf suresi, 29. âyet.

63 Yûsuf suresi, 33. âyet.

etrafında toplanmışlardı. Bir gün kendisiyle birlikte hapse giren iki arkadaşı gördükleri ilginç rüyaları Hz. Yusuf'tan (a.s.) yorumlamasını istediler. Yusuf (a.s.), zindan arkadaşlarının rüyalarını. Yorumlamaya geçmeden önce onlara hak dini ve peygamberliğini bildirdi. Bu, Yusuf'un (a.s.) ilk davetiydi. Sözlerine şöyle başladı:

"...Size yemeniz için yemek gelmeden önce onun yorumunu mutlaka size haber vereceğim. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir..."⁶⁴ Sonra da sözlerine devamla onları hak dine davet etti:

"...Şüphesiz ben Allah'a inanmayan bir kavmin dininden uzağım. Onlar ahireti inkâr edenlerin tâ kendileridir. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakup'un dinine uydum. Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız bize yaraşmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lütfundandır. Fakat insanların çoğu şükretmezler. Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli ilahlar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı? Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taptığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O, size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."⁶⁵

Artık zindanda ilim ve hikmet sohbetleri yapılmaktaydı. Hz. Yusuf'un (a.s.) öncülüğünde mahkûmlar öğrenme fırsatı bulmuşlardı. O, her fırsatta İslam'ı anlatıyor, bildiği gerçeklerle insanların yolunu aydınlatıyordu.

Zindandan Sultanlığa

Hz. Yusuf (a.s.) zindan arkadaşlarının birinin rüyasını zindandan kurtulacağı şeklinde yorumlamıştı ve öyle de çıktı. Zindan arkadaşlarından birisi kurtulmuştu ve kralın yakın hizmetçilerinden olmuştu. Aradan birkaç yıl geçmişti. Mısır kralı ilginç bir rüya gördü. Rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, ayrıca yedi yeşil başak ve yedi de kurumuş başak gördü. Adamlarını çağırdı ve rüyasını yorumlamalarını istedi. Fakat kimse bu rüyaya bir anlam veremedi. O sırada Yusuf'un (a.s.) hapishane arkadaşlarından olan ve kralın yakın hizmetinde bulunan şahıs zindandaki Yusuf'un (a.s.) rüyayı yorumlayacağını belirtti. İzin alıp zindana gitti. Yusuf peygamber rüyayı şöyle yorumladı:

"...Yedi yıl âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç biçtiklerinizi başağında bırakın. Sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelecek, saklayacağınız az bir miktar hariç bu yıllar için biriktirdiklerinizi yiyip bitirecek. Sonra bunun ardından insanların yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek. O zaman (bol rızka kavuşup) sıra ve yağ sıkacaklar."⁶⁶

Zindan arkadaşı bu yorumu hemen krala haber verdi. Kral çok beğenmişti. Zindanda unutulmuş Yusuf'u (a.s.) hemen çağırarak; "Onu bana getirin!" dedi.

64 Yûsuf suresi, 37. ayet.

65 Yûsuf suresi, 37-40. ayetler.

66 Yûsuf suresi, 47-49. ayetler.

"Görmediler mi ki biz yağmuru kupkuru yere gönderip onunla hayvanlarının ve kendilerinin yiyeceği ekinler çıkarırız..."
(Secde suresi, 27. ayet.)

Yusuf (a.s.) acele etmedi. Gayet sabırlı davrandı ve önce doğruların ortaya çıkmasını, suçsuzluğunun ispatlanmasını istedi. Bunun üzerine vezirin hanımı çağrıldı ve gerçekleri anlatması istendi. O da:

“...Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murâd almak istedim. Şüphesiz ki o, doğru söyleyenlerdendir...”⁶⁷ diyerek suçunu itiraf etti. Hz. Yusuf’un (a.s.) suçsuz olduğunu, haksız yere zindana gönderildiğini söyledi. Böylece bunca yıldır zindanda kalan Hz. Yusuf’un (a.s.) suçsuzluğu, temiz ve güvenilir kişiliği ispatlanmış, doğruluğu herkes tarafından anlaşılmıştı. Bunun üzerine Yusuf (a.s.) şunları söyledi:

“...Bunu istememin sebebi vezire gıyabında ihanet etmediğimi ve Allah’ın hainlerin hilesini başarıya ulaştırmayacağını herkesin bilmesini sağlamak içindi. (Şu da bilinmelidir ki!) Ben nefsimi temize çıkarmam. Çünkü nefis Rabb’imin merhameti olmadıkça aşırı şekilde kötülüğü emreder. Doğrusu Rabb’im çok bağışlayan ve merhamet edendir.”⁶⁸

Kuyuya atılmakla başlayan çileli hayat, zindandan kurtuluşla bitmişti. Zindan, Yusuf (a.s.) sayesinde bir eğitim kurumu halini almıştı. Şimdi nurlanacak yer saraydı. Sabır ile olgunlaşan Yusuf peygamber artık saraya sultan olacaktı.⁶⁹ Kral, bu olaydan çok etkilenmiş, Yusuf’un (a.s.) doğruluğuna, iffetine ve ahlâkına hayran olmuştu. Onu “özel danışmanı” olarak hemen yanına aldı ve:

“...Bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir birisin.”⁷⁰ dedi. Bunun üzerine:

“Hz. Yusuf, ‘Beni memleketin hazinelerine memur et, çünkü ben korumasını ve yönetmesini bilirim.’ dedi.”⁷¹

Yusuf’a (a.s.) istediği verildi. O, artık bir vezirdi. Mısır’ın maliye veziri idi. Doğruluğunun, iffetinin ve sabrının mükâfatını görmüştü. Peygamberliği yanında devlet yönetiminde söz hakkına sahip olmuştu. Sonuçta bir gerçek vardı: Allah (c.c.) mazlumların yanındaydı ve doğruların yardımcısı idi. Yeter ki sabredilsin; ilim, hikmet ve akıl ile mücadele ederek sağlam bir iradeye sahip olunsun.

Zindandan çıkan Hz. Yusuf (a.s.) Mısır’ın veziri oldu. (Temsili resim)

Merhametli Yönetici

Ülkenin idaresinde söz sahibi olan Hz. Yusuf (a.s.) ilk yedi yılda tarıma önem verdi. Üretimi artırdı, ihtiyaç fazlası ürünleri sonraki yedi yıl için sakladı. Kıtık yılları geldiğinde Mısır’ın ambarlarında çok miktarda ürün vardı. Bu ürünler hem kendilerine yetmekte hem de ihtiyacı olan komşu ülkelere verilmekteydi. Mısır’da olduğu gibi Şam ve Kenan diyarında da kıtlık hüküm sürüyordu. Şam halkı ve Kenan diyarında oturan Hz. Yakup (a.s.) da Mısır’da hazinelerden sorumlu, merhametli ve cömert bir vezirin olduğunu işitmişlerdi. Bunun için de oğullarını buğday getirmeleri için Mısır’a gönderdi. Öte yandan oğlu Yusuf’un (a.s.) acısını yüreğinde hissediyordu. Onun başına gelenlerden sonra Bünyamin için de endişe duyuyordu. Bu nedenle küçük oğlu Bünyamin’i yanında tuttu.

67 Yûsuf suresi, 51. ayet.

68 Yûsuf suresi, 52-53. ayetler.

69 İ.Lütfi Çakan; Mehmet Solmaz, Kur’an-ı Kerim’e Göre Peygamberler ve Tevhit Mücadelesi, s. 126.

70 Yûsuf suresi, 54. ayet.

71 Yûsuf suresi, 55. ayet.

Yusuf peygamberin kardeşleri buğday almak için Mısır'a gelmişlerdi. Onları Maliye Veziri'nin huzuruna çıkardılar. Yusuf (a.s.) kardeşlerini tanıdı. Fakat onlar, Yusuf'u (a.s.) tanıyamamışlardı. Hem aradan yıllar geçmiş, hem de attıkları kuyudan sonra kim bilir başına neler gelmişti. Ya kuyuda ölmüş gitmiş ya da birileri onu çıkarıp götürmüştü. Artık Yusuf (a.s.) diye biri yoktu.

Hız. Yusuf (a.s.), onlara hiçbir şey söylemedi. Aileleri hakkında sorular sordu. Onun sorularına cevap veren kardeşleri, Bünyamin adındaki kardeşlerinden ve babaları Yakup peygamberden bahsettiler. Hız. Yusuf (a.s.) babasının ve kardeşinin de hayatta olduğunu öğrenmişti. Sevincini ve hüznünü içinde saklıyordu. İkinci defa tekrar geldiklerinde kardeşleri Bünyamin'i de getirmeselerse onlara erzak vermeyeceğini belirtti. Sonra da adamlarına emrederek getirdikleri mallarını yüklerinin arasına konulmasını emretti. **"...Umulur ki ailelerine varınca onu anırlar da belki yine dönüp gelirler."**⁷² dedi.

Hız. Yusuf'un (a.s.) kardeşleri babalarının yanına dönünce başlarından geçeni anlattılar. Bir dahaki sefere Bünyamin'in de gelmesi gerektiğini aksi takdirde kendilerine yiyecek verilemeyeceğini söylediler. Bunun üzerine babaları, daha önce Yusuf'un (a.s.) başına geldiği gibi Bünyamin'i onlara emanet etmekten çekindi ve **"...Allah en hayırlı koruyucudur. O, merhametlilerin en merhametlisidir."**⁷³ dedi.

Sonra da:

"... 'Çaresiz kalma durumunuz hariç, onu bana mutlaka getireceğinize dair Allah adına bana sağlam bir söz vermediğiniz takdirde onu sizinle beraber göndermem!'"⁷⁴ diye onlardan söz aldı. Bu esnada götürdükleri mallarının, yiyeceklerin arasından çıktığını gören kardeşleri çok sevindiler ve:

"...Ey babamız! İşte bak, daha ne istiyoruz. Yiyecek almak için götürdüğümüz sermayemiz bize geri verilmiş. Onunla yine ailemize yiyecek getiririz, kardeşimizi koruruz ve bir deve yükü de fazla alırız. Çünkü bu seferki aldığımız az bir miktardı."⁷⁵ dediler.

Kaybolan Tas

Bünyamin'i de yanlarına alan kardeşler Mısır'a gitmek için yola koyuldular. Babalarının tavsiyesi üzerine farklı kapılardan şehre girdiler. Vezirin huzuruna çıktılar. Hız. Yusuf (a.s.), Bünyamin'i görünce çok sevindi ve onlara hissettirmeden onu bağrına basarak; **"...Ben senin kardeşin Yusuf'um. Onların yaptıklarına sakın üzülme!"**⁷⁶ Bünyamin de, onun, kardeşi Yusuf (a.s.) olduğuna iyice kanaat getirmişti.

"Başınıza her ne musibet gelirse kendi yaptıklarınız yüzündendir..."
(Şura suresi, 30. ayet)

⁷² Yûsuf suresi, 62. ayet.

⁷³ Yûsuf suresi, 64. ayet.

⁷⁴ Yûsuf suresi, 66. ayet.

⁷⁵ Yûsuf suresi, 65. ayet.

⁷⁶ Yûsuf suresi, 69. ayet.

H. Yusuf (a.s.), kardeşi B. B. i bir s. yanında tutmak istiyordu. Fakat bunu nasıl yapacaktı? Sebepsiz yere alıkoyamazdı. Üstelik bir de kardeşleri onu götürmek için ısrarcı olacaktı. **“Bunun üzerine Yusuf kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonrada su kabını kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz Yusuf’a böyle bir tedbiri öğrettik, yoksa Allah dileyip bunu öğretmeseydi kralın kanununa göre kardeşini alıkoyamazdı. Biz dilediğimizi derecelerle yükseltiriz...”**⁷⁷

NOT ALALIM

H. Yusuf’un (a.s.) kardeşi B. B. i’nin yükü içerisinde su tasını koydurması ve kardeşlerine muamelesi onlardan intikam almak amacı ile değildi. Çünkü kendisine yapılanları affetmişti. Kardeşlerinin daha önceden yaptıklarında, Allah’a karşı işlenen bir hata da var idi. Allah hakkı namına bir hatırlatmayı içeren, “Siz hırsızsiniz!” ifadesi ile onlara bir pişmanlık duyup Allah’tan af dilemeleri gereken davranışı hatırlatmak istiyordu. Çünkü onlar, bir hile ile babalarından Yusuf’u (a.s.) çalmışlardı. Onları bir şekilde tövbeye yönlendirmek istiyordu. Bir de çalınan bir şey ile ilgili Mısır kanunlarında olmayan bir uygulamaya işlevlik kazandırmıştı.

(Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur’an Dili, C 4, s. 2896.)

Kenan diyarından yiyecek almaya gelen kabile henüz hareket etmek üzereyken Vezir’in adamlarından biri bağırdı; “Hey durun! Siz hırsızsiniz!”

Herkes şaşırmıştı. Kral’ın su kabı kaybolmuştu ve bulup getirene de bir deve yükü mükâfat verileceği ilan ediliyordu. Yakup peygamberin oğulları geri dönerek, kendilerinin yeryüzünde fesat çıkarmak için gelmediğini ve hırsız olmadıklarını belirttiler. Bunun üzerine Vezir’in adamları, Yakup peygamberin (a.s.) oğullarına hırsızlığın cezasının ne olduğunu sordular. Onlar da; **“‘Çalınan eşya kimin yükünden çıkarsa o kişi çaldığı eşyanın yanında alıkonulur. Bizler zalimlere böyle ceza verimiz.’ dediler.”**⁷⁸ Önce herkesin yükü arandı. Sonra da B. B. i’nin yükü. Su kabı onun yükleri arasından çıkınca Yakup peygamberin oğulları: **“... ‘Çalmışsa daha önce kardeşi de çalmıştı’...”**⁷⁹ diyerek kuyuya attıkları Yusuf’a (a.s.) iftira attılar.

Bu davranışları, aradan yıllar geçmesine rağmen hasetlerinin ateşinin sönmediğinin en büyük göstergesiydi. Onların ileri geri konuşmasını ve iftirasını duyan H. Yusuf (a.s.) hiçbir şey söylemeyip sustu. Öfkelenmemeye çalıştı. Çünkü o, sabırlı ve halim selim bir kimseydi. Sadece içinden; **“...durumunuz pek kötüdür. Anlattığınızı Allah daha iyi bilir.”**⁸⁰ demekle yetindi.

Bir süre sonra H. Yakup’un oğulları:

“... Ey aziz! Gerçekten onun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine bizim birimizi alıkoy. Zira biz seni, iyilik edenlerden görüyoruz dediler.”⁸¹ H. Yusuf:

“... Biz malı kimde bulmuşsak onu alıkoyarız. Yoksa haksızlık etmiş oluruz.”⁸² dedi.

B. B. i’i getireceklerine dair babalarına söz veren kardeşler iyice ümitsizliğe düşünce bir kenara çekilip aralarında konuşmaya başladılar. İçlerinden büyük olanları; **“...Babanızın, sizden, Allah (c.c.)**

⁷⁷ Yûsuf suresi, 76. ayet.

⁷⁸ Yûsuf suresi, 75. ayet.

⁷⁹ Yûsuf suresi, 77. ayet.

⁸⁰ Yûsuf suresi, 77. ayet.

⁸¹ Yûsuf suresi, 78. ayet.

⁸² Yûsuf suresi, 79. ayet.

adına söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Babam bana izin verinceye veya benim için Allah (c.c.) hükmedinceye kadar bu yerden asla ayrılmayacağım. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.”⁸³ dedi ve Mısır’da kalacağını belirtti. Diğerleri ise çaresiz bir şekilde babalarının yanına döndüler. Başlarından geçenleri anlattılar. Hz. Yakup (a.s.); “Benim oğlum hırsızlık yapmaz, her ikisini de bana geri vermesini Allah’tan (c.c.) diliyorum.” dedi.

Ümit ve Sabır

Hz. Yakup’a (a.s.) ikinci acı haber de gelmişti. Yıllardır oğlu Yusuf’un (a.s.) hasreti ile yanıp kavrulurken bir de Bünyamin’inin acısı... İmtihan üstüne imtihan... Fakat o büyük peygamber metanetini hiç kaybetmiyordu. Allah’ın (c.c.) iradesine teslim oluyor, hüznünü içinde saklıyor, kimseye de şikâyetle bulunmuyordu. Bu işte bir hikmet var idi. O’nun takdiri olmadan hiçbir şey gerçekleşemezdi. Allah’ın (c.c.) daimî yasası vardı. O, kullarını dener; bazen sabır imtihanından geçirir bazen de nimetler verip şükür imtihanına tabi tutardı.

Anlattıklarını dinledikten sonra sabır âbidesi Yakup (a.s.); Hz. Yusuf (a.s.) , Bünyamin ve Mısır’da kalan oğluna hitaben:

“...Hayır, nefisleriniz sizi (böyle) bir işe sürükledi. (Bana düşen) artık güzel (bir) sabırdır. Umulur ki, Allah onların hepsini bana getirir. Çünkü O, çok iyi bilendir, hikmet sahibidir.”⁸⁴ dedi. Sonra da “Onlardan yüz çevirdi: ‘Ah Yusuf’um ah!’ diye sızlandı ve kederini içine gömmesi yüzünden gözlerine ak düştü...”⁸⁵ Onun bu hâlini gören oğulları:

“Allah’a andolsun ki sen hâlâ Yusuf’u anıyorsun. Sonunda ya hasta olacaksın ya da büsbütün helâk olacaksın! dediler.”⁸⁶ Hz. Yakup’un (a.s.) cevabı ise müthişti:

“Ben gam ve kederimi sadece Allah’a arz ediyorum. Ve ben sizin bilemeyeceğiniz şeyleri Allah tarafından biliyorum.”⁸⁷

Sonra da:

“Ey oğullarım! Gidin de Yusuf’u ve kardeşini iyice araştırın, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah’ın rahmetinden ümit kesmez.”⁸⁸ diyerek onları tekrar Mısır’a gönderdi.

Hz. Yakup (a.s.), iman ile ümitsizliğin bir arada olmayacağını çok iyi biliyordu. O, Rabb’ine güveniyor, mutlaka kendisine bir çıkış yolu vereceğine inanıyordu. Derdini ise tüm dertlerin dermanını verecek olan âlemlerin Rabb’i Allah’a (c.c.) bildiriyordu.

83 Yûsuf suresi, 80. ayet.

84 Yûsuf suresi, 83. ayet.

85 Yûsuf suresi, 84. ayet.

86 Yûsuf suresi, 85. ayet.

87 Yûsuf suresi, 86. ayet.

88 Yûsuf suresi, 87. ayet.

AÇIKLAYALIM

Aşağıdaki hadis-i şerifi Yakup (a.s.) ve oğlu Yusuf (a.s.) kıssası ile yaşadığınız olaylar yönünden ele alıp açıklayınız.

“Mü'minin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece müminde vardır: Sevinecek olsa şükreder, bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa sabreder, bu da onun için hayır olur.”

(Müslim, Zühd, 64.)

Peygamber Ahlakı

Babalarının isteği üzerine kardeşler üçüncü defa Mısır'a doğru yola çıktılar. Hz. Yusuf'un (a.s.) yanına varıp fakirliklerini ve başlarından geçen musibetleri tek tek anlattılar. Babalarının çok zor durumda olduğunu, durumlarının iyi olmadığını belirterek Hz. Yusuf'tan (a.s.) kendilerine ikramda ve iyilikte bulunmasını, kardeşleri Bünyamin'i bağışlamasını istediler.

Kalbi şefkat ve merhamet ile dopdolu olan Hz. Yusuf'un (a.s.) gözünde; hayatı, geçmişte yaşadıkları, sevgili babasının hatırası canlanmıştı. Hz. Yakup'un (a.s.) çocukları, başlarındaki fakirlik ve musibetlerden şikâyet edecek duruma düştüler. Hz. Yusuf (a.s.); “daha ne zamana kadar onların bu durumuna tahammül edebileceğim? Daha ne zamana kadar baba hasretine dayanabileceğim? Artık gerçekleri açıklamamanın zamanı gelmemiş miydi?” diye içinden geçirdi. Gönlü hüzünlenmiş, gözleri dolmuştu...

Bu düşünceler içerisindeyken birden kardeşlerine döndü ve:

“...Siz, cahilliğiniz yüzünden Yusuf ve kardeşine yaptıklarınızı biliyor musunuz?”⁸⁹ dedi.

Kardeşleri bu soruya oldukça şaşırmışlardı. Çünkü bu sırrı kendilerinden ve Yusuf'tan (a.s.) başka bilen hiç kimse yoktu. Üstelik aradan yıllar geçmişti... Yoksa Yusuf (a.s.) yaşıyor muydu? O, kuyuda ölmemiş miydi? Kaybolup gitmemiş miydi? Yoksa o küçük Yusuf (a.s.) Mısır'a yönetici olmuş da kıtlık döneminde, kendilerine merhamet elini mi uzatıyordu? Hep birlikte:

“Yoksa sen, gerçekten Yusuf musun? dediler.

Evet, ben Yusuf'um, bu da kardeşim. Birbirimize kavuşmayı Allah bize lütfetti. Çünkü kim kötülükten sakınır ve sabrederse şüphesiz Allah güzel davrananların mükâfatını zayi etmez (karşılıksız bırakmaz) dedi.”⁹⁰ Kardeşleri itirafta bulunarak:

“... Allah'a andolsun, hakikaten Allah seni bize üstün kılmış. Gerçekten biz hataya düşmüşüz (suçlu olan bizleriz).”⁹¹ dediler.

89 Yûsuf suresi, 89. ayet.

90 Yûsuf suresi, 90. ayet.

91 Yûsuf suresi, 91. ayet.

YORUMLAYALIM

“Zalimlere bir gün dedirtir kudret-i Mevlâ, Tallâhi lekad âserekallâhu aleynâ”
(Anlamı: Mevlâ'nın Kudreti zalimlere bir gün “Allah'a andolsun, hakikaten Allah seni bize üstün kılmış” dedirtir.)

Ziya Paşa'nın bu beytini öğrendiğiniz bilgiler ışığında yorumlayınız.

Güzel ahlâk timsali olan Hz. Yusuf (a.s.), kendisine zulmedenlere karşı merhamet gösterdi. Çocukluğunu ve gençliğini kendisine zehir eden kardeşlerine karşı hiçbir zaman kötü karşılık vermedi. İntikam alma yoluna gitmedi. Kur'an-ı Kerîm, Hz. Yusuf'un (a.s.) kardeşleriyle bulunduğu bu sahneyi tablolastırarak kıyamet gününe kadar gelen bütün insanlara af ve merhamet örneği olarak sundu. Kendisine zulmedenlere Hz. Yusuf'un (a.s.) verdiği cevap çok müthişti: **"...Bugün sizi, ayıplamak ve azarlamak yoktur. Allah sizi affet-sin! O, merhametlilerin en merhametlisidir."**⁹²

Bu cevap ancak kerim oğlu kerim bir peygamberin güzel ahlâkının sonucu olabilirdi. Peygamberlerin bu davranışları Hak dinin getirdiği hayat ölçülerinden biriydi. Hz. Yusuf'tan (a.s.) asırlar sonra bütün insanlığa rehber ve âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Mekk'e fethedildiği gün kendisine zulmedenlere karşı muamelesi ve cevabı Hz. Yusuf'un (a.s.) cevabı gibi olmuştu.

YORUMLAYALIM

Yusuf'un (a.s.) Üç Gömleği

"Çocukluk dönemini hatırlatan kanlı gömleği onun mazlumiyet ve mağduriyetini, delikanlılık dönemini özetleyen arkası yırtık gömleği onun masumiyet ve iffetini, olgunluk ve iktidar dönemini işaret eden ve babasına gönderdiği "Yusuf kokulu" gömleği de onun istikrar ve istikâmetini temsil ediyordu."

(Yıldız, Abdullah; Yusuf'un Üç Gömleği, s. 13.)

H. Yusuf'un üç gömleğinin hangi güzel davranışları örnek almamıza işaret ettiğini yorumlayınız.

Sabır ve Zafer

Merhamet ikliminde gerçekleşen bu görüşmeden sonra Hz. Yusuf (a.s.) gömleğini çıkardı ve kardeşlerine verdi:

"Şimdi siz şu benim gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne sürün. Onun gözleri açılacak ve görecektir. Sonra da bütün ailenizle birlikte toplanıp bana geliniz"⁹³ dedi.

Kervan tekrar Mısır'dan Kenan diyarına doğru hareket etti. Olanlardan habersiz bulunan Hz. Yakup (a.s.) çevresindekilere:

"...Eğer bana bunamış demezseniz inanın ben Yusuf'un kokusunu alıyorum!" dedi. Fakat yanındakiler yine kendisine: 'Allah'a yemin ederiz ki sen, hâlâ eski şaşkınlığındasın' dediler."⁹⁴

Ne var ki Hz. Yakup haklıydı. Kervan geldikten sonra bir müjdecî gelip Yusuf peygamberin gömleğini Hz. Yakup'un (a.s.) yüzüne ve gözlerine sürünce gözleri açılıverdi. Hz. Yakup (a.s.):

"...Ben size, Allah tarafından bildirilen (vahiy ile) sizin bilemeyeceğiniz şeyleri bilirim, demedim mi!" dedi.⁹⁵ ve sevincinden Allah'a (c.c.) hamdetti.

Kardeşler yaşadıkları olayların etkisinde kalmışlar, bütün yaptıklarına büyük bir pişmanlık duymuşlardı. Bu nedenle babalarından özür dileyip affedilmelerini istediler. Sonra da:

⁹² Yûsuf suresi, 92. ayet.

⁹³ Yûsuf suresi, 93. ayet.

⁹⁴ Yûsuf suresi, 94-95. ayetler.

⁹⁵ Yûsuf suresi, 96. ayet.

“...Ey babamız! Allah’tan bizim günahlarımızın affını dile! Çünkü biz gerçekten suçluyuz.”⁹⁶ dediler. Evlatlarının yaptığı ihaneti affeden sabır ve merhamet peygamberi Hz. Yakup (a.s.); “Sizin için Rabbimden af dileyeceğim. Çünkü O, çok bağışlayan ve merhamet edendir, dedi.”⁹⁷

“Kim bir kötülük yapar, yahut kendine zulmeder, sonra da Allah’tan bağışlama dilerse Allah’ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.” (Nisa suresi, 110. ayet.)

Gerçekleşen Rüya

Artık Kenan diyarından ayrılma vakti gelmişti. Hz. Yakup (a.s.) ve oğulları bütün aile fertleri ile birlikte göçlerini toplayıp Mısır’a hareket ettiler. Kfile Mısır’a ulaşınca Yusuf (a.s.) onları büyük bir sevinçle yolda karşıladı. Yıllardır gönüllerde yanan hasretlik ateşi söndü. Kardeşlerin kıskançlığı sona erdi. O gün Mısır’ın en mutlu günü idi. Hz. Yusuf (a.s.) anne ve babasını bağrına bastı. Onlara ve kardeşlerine:

“...‘Güven içerisinde Allah’ın izniyle Mısır’a girin’ dedi.”⁹⁸ Sonra da onları saraya davet etti. Anne ve babasını tahtının üstüne çıkartıp oturttu. Annesi, babası ve on bir kardeşi Hz. Yusuf’a (a.s.) hürmet ettiler. Gönülleri neşelendiren ve sevinç gözyaşlarına vesile olan bu manzara karşısında Yusuf (a.s.):

“...Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra, beni hapisten çıkaran, sizi çölden getiren Rabbim, bana pek çok iyilik ve ikramda bulundu. Şüphesiz ki Rabbim dilediğine lütfedendir. Kuşkusuz O, çok iyi bilendir, hikmet sahibidir.”⁹⁹ dedi.

HATIRLAYALIM

Hz. Yusuf’un küçükken gördüğü rüyayı hatırlayınız ve yaşanan bu olay arasında ilişki kurunuz.

Her işinin bir hikmeti olan Yüce Rabb’imiz, Hz. Yakup (a.s.) ve ailesini hükümdar-peygamber oğlu Yusuf (a.s.) eliyle, Filistin’den çıkarıp Mısır’a yerleştirdi. Bir zaman sonra **İsrailoğulları** olarak anılacaklardır. Hz. Yusuf’tan (a.s.) asırlar sonra tevhid yolundan ayrılan Mısırlıları ve Firavunları, yine Hz. Yakup’un (a.s.) soyundan gelen Musa (a.s.) ve kardeşi Harun (a.s.) peygamberler uyaracak, hak dine davet edecektir.

96 Yûsuf suresi, 97. ayet.

97 Yûsuf suresi, 98. ayet.

98 Yûsuf suresi, 99. ayet.

99 Yûsuf suresi, 100. ayet.

KISSADAN HİSSE

Aşağıdaki hâtırayı okuyarak Hz. Yusuf'un ve Sevgili Peygamberimiz'in davranışları üzerinden yaşadığınız bazı olayları yorumlayınız.

Sevgili Peygamberimiz'in İslam'a davetinin en zor günleri idi Mekke günleri... Başta Peygamberimiz olmak üzere iman eden insanlara yapılan işkenceler, Müslümanlar için uygulanan ekonomik ambargo, doğup büyüdükleri şehirden ayrılış, Bedir, Uhud ve Hendek savaşları... Sırf inancı uğruna şehit edilen nice inananlar... Bütün bu olanlardan sonra Allah Teâlâ Müslümanlara zafer nasip etmiş, Mekke fethedilmişti. Müslümanlar birkaç küçük olay dışında kan dökmeden Mekke'ye girmişlerdi. Yılların hüznü neşe ve sevince dönüşmüştü. Kâbe'nin etrafında toplanan Mekke müşrikleri heyecan içerisinde kendileri için verilecek son kararı bekliyorlardı. Onlara, iki cihan güneşi Sevgili Peygamberimiz:

"Ey Kureyş topluluğu! Şimdi benim sizin hakkınızda nasıl bir karar vermemi bekliyorsunuz." diye sordular. Mekkeliler:

"Biz senin hayır ve iyilik yapacağını umarız. Sen kerem ve iyilik sahibi bir kardeşsin. Kerem ve iyilik sahibi bir kardeşin oğlusun!..." dediler. Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz:

Ben de Hz. Yusuf'un size dediği gibi;

لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

"...Bugün sizi, ayıplamak ve azarlamak yoktur. Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir." diyorum. Haydi gidiniz, hepiniz artık serbestsiniz." buyurdu.

(Osman Keskioglu; A.Himmet Berki, Hz. Muhammed ve Hayatı, s. 376-377)

Dua

Çileli bir hayattan sonra oğluna kavuşan Hz. Yakup (a.s.) bir müddet daha Mısır'da peygamberlik vazifesini yerine getirip insanlara hak dini öğretti. Vefatına yakın bir zaman geldiğinde oğullarını başına toplayarak dedesi İbrahim (a.s.) gibi vasiyette bulundu ve :

"...Oğullarım! Allah sizin için bu dini (İslam'ı) seçti. O halde sadece Müslümanlar olarak ölünüz."¹⁰⁰ dedi.

100 Bakara suresi, 132. ayet.

"Allah katında duadan daha kıymetli bir şey yoktur."

(Tirmizî, Daavat, 1; İbn Mâce, Duâ, 1)

Mısır'da hak dine davet ederek insanları hidayete çağıran Hz. Yusuf (a.s.) için de takdir edilen hayat bitmişti. Herkesin başında olan ölüm ona da gelince Rabb'ine yöneldi:

**"Rabbim! Bana hükümrânlık verdin,
Rüyaların yorumunu öğrettin,
Ey gökleri ve yeri yaratan!
Dünya ve ahirette beni koruyan sensin!
Benim canımı Müslüman olarak al!
Ve beni salihlerin arasına kat!"¹⁰¹**

Kur'an-ı Kerim bu canlı örneği tablolaştırarak kıyamete kadar gelecek bütün insanlığa sunmuştur. Hz. Yakup ve Hz. Yusuf'un (a.s.) hayatını anlatan Yusuf suresi aşağıdaki ayeti kerime ile son bulur:

"Andolsun onların (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır. Bu Kur'an uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi açıklayan bir kitaptır, iman eden toplum için bir rahmet ve bir hidayettir."¹⁰²

DUA EDELİM

Hz. Yakup'un (a.s.) tavsiyesi ile Hz. Yusuf'un (a.s.) duası arasında ilişki kurunuz ve siz de örnek bir dua metnini aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

101 Yûsuf suresi, 101. ayet.

102 Yûsuf suresi, 111. ayet.

2. Sureleri Tanıyorum: Hucurat Suresi

SURENİN KİMLİĞİ

Adı:	Hucurat Suresi
Ayet Sayısı:	18
Kur'an'daki Yeri:	49. suredir.
İniş Zamanı:	Medine Dönemi

Surenin İsmi: Adını, 4. ayette geçen ve 'odalar' anlamına gelen "hucurat" kelimesinden alır. Hucurat'tan maksat, Mescid-i Nebevî'nin yanındaki Hz. Peygamber ve ailesine ait odalardır.¹⁰³

Surenin İniş Zamanı ve Konusu: Medine döneminde, hicretin 9. yılında nazil olmuştur. Surede, müminlerin Peygamber Efendimiz'e gösterecekleri saygı ile birbirlerine karşı takınacakları edep ve ahlak üzerinde durulmuştur. Allah (c.c.) katındaki değerin ölçüsü ve iman edenlerin bazı özellikleri bildirilmiştir.

Surenin Açıklaması:

18 ayetten oluşan Hucurat suresi üç bölümde incelenebilir.

Birinci Bölüm (1-5. ayetler.):

Bu bölümde, Allah'a ve Rasulü'ne saygılı olma konusu üzerinde durulmaktadır.

Hucurat suresinin 1. ayeti **"Ey iman edenler! Allah'ın ve Rasûlü'nün önüne geçmeyin..."** ifadesiyle başlar. Bu ifadeye göre müminler, her türlü karar ve tercihlerinde dinin emir ve yasaklarını göz önünde bulundurmakla yükümlü kılınır.¹⁰⁴ Sadece Allah'a (c.c.) değil Rasûlü'ne de itaat emredilmiştir.

Ayette; **"Allah'ın önüne geçmeyin..."** ifadesiyle yetinilmeyerek, **"...ve Rasûlü'nün önüne geçmeyin."** buyrulmuştur. Bununla, Hz. Peygamber'in dinin tebliğ edilmesi, açıklanması ve uygulanması konusundaki önemli rolüne işaret edilir. Bu ayet, hem irade ve kararda hem de davranışta onun önüne geçmemek, onu gözetmek, peşinden gitmek, izni ile hareket etmek anlamını taşır.

Ayetin devamında tekrar Allah'a (c.c.) saygıya dikkat çekilir. O'nun emirlerine uyma ve yasaklarından kaçınma konusunda hassas davranılması gerektiği bildirilir: **"...Allah'a karşı gelmekten sakının..."**

Sonra da iyi ya da kötü hiçbir söz ve davranışın Allah'a (c.c.) gizli kalmayacağı hatırlatılır: **"...Şüphesiz, Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."**

2. ayette Hz. Peygamber'e gösterilmesi gereken saygı üzerinde durulur. Onunla konuşurken uyulacak nezaket kuralları hatırlatılır. Onun yanında yüksek sesle ve nezaket kurallarına dikkat etmeden konuşmanın yanlış olduğu bildirilir: **"Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in sesinin üstüne çıkarmayın. Birbirinize bağırmanız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın..."**

¹⁰³ Emin Işık, "Hucurat", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C 18, s. 278.

¹⁰⁴ Komisyon, Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 39.

Böylece müminler, Hz. Peygamber (s.a.v.) hayattayken olduğu gibi vefatından sonra da ona saygılı davranmaları konusunda eğitilir.¹⁰⁵

3. ayette Hz. Peygamber'e karşı saygılı ve nazik olmanın Allah'a (c.c.) gösterilen bir saygı olduğu hatırlatılır. Allah'ın (c.c.) böyle vesilelerle insanların gönlündeki saygıyı ortaya çıkardığı bildirilir. Bu konuda hatalı davrananlar da yaptıkları hatadan dönmeye özendirilir: **"Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, Allah'ın, gönüllerini takvâ (Allah'a karşı gelmekten sakınma) konusunda sınıdığı kimselerdir. Onlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır."**

4-5. ayetlerde Medine'de yaşanmış bir olay üzerinden bütün müminlere medeniyet dersi verilir. Hz. Peygamber'e (s.a.v.) karşı kaba davranışlardan sakınmanın önemine dikkat çekilir. Böylece, insanların özel hayatlarına saygı gösterilmesi gerektiğine de işaret edilir.

DÜŞÜNELİM

Çölde göçebe hayatı yaşayan Temîmoğulları kabilesinden bir heyet, Hz. Peygamber'i görmek ve İslam'ı tanımak üzere Medine'ye gelmişlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.) her öğleden sonra yaptığı gibi bir süre dinlenmek üzere odasına çekilmişti. Kabile mensupları, kendilerine bu durum bildirildiği halde Rasulullah'ın (s.a.v.) evinin önünde, kaba bir şekilde; "Muhammed, Muhammed!" diye bağırmaya başladılar. Bu davranışları hem edebe aykırı idi hem de Peygamber Efendimiz'i rahatsız etmişti.

(Emin Işık, "Hucurat Suresi", DİA, C 18, s. 278)

Yukarıdaki olayda bahsedilen kimselerin yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

İkinci Bölüm (6-12. ayetler.):

Bu bölümde Müslümanlara, kendilerine ulaşan haberler konusunda ve aralarında çıkan anlaşmazlıklarda nasıl hareket etmeleri gerektiği bildirilmektedir. İman kardeşliğine zarar verecek bazı davranışlar da yasaklanmaktadır.

6-8. ayetler: **"Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirecek olursa haberin doğruluğunu araştırın..."** emriyle başlar. Burada müminlerden, özellikle **fasık** yani dinin emirlerine aykırı davranarak yalan söyleyen, doğru sözlü ve güvenilir olmayan kimselerin aktardığı haberleri araştırmaları istenir.¹⁰⁶ Bu tür haberleri doğruluğunu araştırmadan kabul etmenin uygun olmadığı bildirilir. Ardından Hz. Peygamber'in örnek bir insan olarak aralarında bulunmasının büyük bir nimet olduğu hatırlatılır. Önemli konuların çözümünde onun önderliğine uymanın gereğine dikkat çekilir.

105 Komisyon, Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 39.

106 bk. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, C 6, s. 4456-4460.

1. ÜNİTE

9. ayette birbirleriyle çatışan Müslüman grupların barıştırılması ve saldırgan grubun yaptığı haksızlığın önlenmesi tavsiye edilir. Bunu yaparken de adaletli davranılması istenir ve böyle davranan kimselerin Rabb'imizin sevgisini kazanacağı bildirilir; **"...Allah adaletli davrananları sever."**

10. ayette Müminler arasındaki kardeşlik bağının önemi kısa ve net bir ifade ile vurgulanır; **"müminler ancak kardeşler..."** Müslümanlar arası anlaşmazlıkların çözümünün bir kardeşlik görevi olduğuna dikkat çekilir. Bu konuda bizden Rabb'imizin merhametini kazanmak için Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarına duyarlı olmamız istenir.

TAHMİN EDELİM

Aşağıda anlatılan olayın ilk paragrafını okuduktan sonra kitabınızı kapatınız ve Peygamber Efendimiz'in böyle bir durumda nasıl davranmış olabileceğini tahmin ediniz.

Velid b. Ukbe (r.a.), Benî Mustalik kabilesinin zekâtını toplamak üzere gönderilir. Yolda iken birisi, bu kabileden silahlı bir grubun yola çıktığı haberini getirir. Aldığı bu haber üzerine Velid (r.a.), onların savaşmak için çıktıklarını düşünerek geri dönüp Peygamberimiz'e (s.a.v.) durumu anlatır.

Peygamber Efendimiz, haberin doğru olup olmadığını araştırmak üzere Halid b. Velid'i (r.a.) gönderir. Halid (r.a.) kabileye yakın bir yerde konaklayarak durumu araştırır. Söz konusu grubun ezan okuyup namaz kıldıklarını, İslam'a bağlılıklarının devam ettiğini tespit ederek Medine'ye döner. Sonunda onların, zekât memuru geciktiği için durumu öğrenmek veya zekâtı kendi elleriyle Hz. Peygamber'e (s.a.v.) teslim etmek üzere yola çıktıkları anlaşılır.

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 4, s. 279.)

11. ayette müminlerden alay etme, kötü lakap takma gibi kardeşliği zedeleyici olumsuz davranışlardan uzak durmaları istenir: **"Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın..."**

12. ayette kötü zanda bulunma ve başkasının gizli ayıbını araştırma gibi İslam kardeşliğine zarar veren olumsuz davranışlar yasaklanır: **"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın..."**

Ayetin devamında ise toplumdaki en yaygın hastalıklardan biri olan gıybetin yani başkalarını arkadan çekiştirip dedikodu yapmanın çirkinliği etkili bir benzetmeyle anlatılır: **"...Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bakın bundan tiksindiniz!..."**

KONUŞALIM

Aşağıdaki hadis-i şerifi okuyarak arkadaşlarınızla gıybetin toplumdaki zararları hakkında konuşunuz.

Peygamber Efendimiz, bir gün sahabilere:

- **Gıybet; nedir, bilir misiniz? diye sordu.**
- *Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Buyurdu ki:*
- *Gıybet mümin kardeşini, duyduğunda hoşlanmayacağı bir şekilde anmandır. Sahabilerden birinin:*
- *Söylediğim ayıp kendisinde varsa ne olur? diye sorması üzerine, Peygamber Efendimiz şu cevabı verdi:*
- *Eğer dediğin şey onda varsa gıybet etmiş olursun; yoksa yalan söylemiş, iftira etmiş olursun.*

(Müslim, Birr, 70)

Üçüncü Bölüm (13-18. ayetler)

Bu bölümde, bütün insanların bir tek anne ve babadan yaratıldığı açıklandıktan sonra üstünlüğün soyda değil, Allah'ın emirlerine ve yasaklarına içtenlikle uymada olduğu haber verilmektedir. İnsan hayatında imanın ve Allah yolunda malıyla ve canıyla mücadele etmenin önemi vurgulanmaktadır. Surede, insana verilen en büyük nimetin İslam olduğu bildirilmektedir. Ayrıca sure, her şeyin bilgisinin Allah katında kayıtlı olduğunu belirten ayetle son bulmaktadır.

13. ayette; **“Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiden yaratık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık...”** buyrularak bütün insanların aynı kökten geldiği bir tek anne ve babadan yaratıldığı hatırlatılır. Dolayısıyla yaratılış bakımından insanlar arasında bir üstünlük veya aşağılığın söz konusu olmadığı, yaratılıştaki farklılıkların sadece farklı kimliklerle tanınıp tanışma vesilesi olduğu bildirilir. Peşinden **“... Allah katında en değerliniz, O’na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır...”** buyrularak üstünlüğün soyda değil, Allah'ın (c.c.) emirlerine ve yasaklarına içtenlikle uymada olduğu haber verilir.¹⁰⁷

107 Komisyon, Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 49.

1. ÜNİTE

14-17. ayetlerde imanın sözden ibaret olmadığına dikkat çekilir. Bir kimsenin iyi bir mümin olabilmesi için sahip olması gereken inanç ve davranışlardan bahsedilir.¹⁰⁸

Ardından mümin olmanın Allah Teâlâ tarafından insana verilen en büyük nimet ve iyilik olduğu vurgulanır; **“Onlar İslam’a girdikleri için seni minnet altına sokuyorlar. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın. Eğer doğru kimselerseniz sizi imana erdirmesinden dolayı Allah size lütufta bulunmuş oluyor.”**¹⁰⁹

18. ayette Allah’ın (c.c.) sınırsız bilgisine ve kulların gizli-açık bütün yaptıklarını gördüğüne dikkat çekilerek sure son bulur: **“Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.”**

BİLGİ KUTUSU

Hucurat suresinin 15. ayetine göre iyi bir müminde bulunması gereken özellikler:

1. İslam’ın bütün emir ve yasaklarının Allah’tan geldiğine kalbi ile iman etmiş olmak.
2. Bu inancında asla şüpheye düşmemek.
3. İslam’ı ve Müslümanları korumak, dinin güçlenmesi için çalışmak, Müslümanlara yönelik saldırılar karşısında malını ve gerektiğinde canını verebilmek.

(Komisyon, Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 51.)

3. Kur’an’dan Dualar Öğreniyorum (Neml 19)

Dua; insanın aracısız bir şekilde Allah (c.c.) ile konuşmasıdır. Dua kulluğun özü olarak nitelendirilir. Kur’an-ı Kerim **“(Rasûlüm) De ki: Duanız olmasa Rabb’im size ne diye değer versin...”**¹¹⁰ buyurmaktadır. Allah (c.c.), kulunun yaptığı duaları işitir ve ona karşılık verir. Nitekim Yüce Rabb’imiz **“Bana dua edin duanıza cevap vereyim...”**¹¹¹ buyurmaktadır.

Kuran-ı Kerim’i okuduğumuzda oldukça çok duayla karşılaşırız. Çünkü dua, Allah’ın (c.c.), kulunu yalnız bırakmayacağına bir işarettir. Bazı dualar maddi isteklere, bazı dualar sıkıntıların giderilmesine, bazı dualar ahiret mutluluğuna yöneliktir. Neml suresi 19. ayetteki dua ise bizleri ahlaki yönden olgunlaştırmaya yöneliktir.

Bu ayette insanın iyiliğine vurgu yapılmıştır. İnsan, Rabb’inden iyilik istemeli ve iyiliği yaşamada O’ndan destek beklemelidir. Ancak bu desteğin gerçekleşmesi için kulun adım atması gerekmektedir. Çünkü insan, kendisini değiştirmek istemedikçe, Allah (c.c.) onu değiştirmez. Bu **“...Bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez...”**¹¹² ayeti ile ifade edilmiştir.

O halde dua sadece ellerin Allah’a (c.c.) açılıp karşılığının mucizevi bir şekilde gerçekleşeceği bir fiil değildir. Toprağa tohumu atmayan bir çiftçinin, ürünün bereketli olması için dua etmesi ne kadar anlamsızsa çalışmayan bir insanın başarılı olmak için sadece dua etmesi de o kadar anlamsızdır.

“...Ey Rabbim! Beni; bana ve anne babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!”

(Neml suresi, 19. ayet)

¹⁰⁸ Komisyon, Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C 5, s. 51.

¹⁰⁹ Hucurat suresi, 17. ayet.

¹¹⁰ Furkan suresi, 77. ayet.

¹¹¹ Mümin suresi, 60. ayet.

¹¹² Rad suresi, 11. ayet.

Neml suresi 19. ayette aslında Rabbimiz bizi iyilik üzere dua etmeye yönlendirirken duygu, düşünce ve davranışlarımızla bizi eğitmektedir.

Aslında ayet bize ilk önce sahip olduğumuz tüm güzelliklerin Allah'tan (c.c.) olduğunu hatırlatmaktadır. Bunun için Allah'ın (c.c.) verdiği nimetlerden dolayı Allah'a (c.c.) şükretmek ve O'nun büyüklüğünün karşısında secde etmek gerekmektedir.

Ayette geçen "iyi kul" ifadesi ile Allah'ı (c.c.) bilen, kendisine verdiklerinden dolayı O'na şükreden ve yalnız O'na ibadet eden kişilerin kastedildiğini söyleyebiliriz.

DÜŞÜNELİM

Kendi davranışlarınızı ve arkadaşlarınızın davranışlarını Neml Sûresi 19. ayetine göre değerlendiriniz.

Allah (c.c.) bizleri iyi olmaya yönlendirirken vurgu yapılan husus insanın Allah'ın (c.c.) verdiklerinin farkına varmasıdır. İşte ayeti bu açıdan düşündüğümüzde, bizlere iyilik yapan insanlara teşekkür etmenin de bir ibadet olduğunu söyleyebiliriz.

İnsan sahip olduğu güzelliklerin Allah'tan (c.c.) geldiğine inanırsa bundan dolayı şımarmaz. Sahip olduğu zenginlikten dolayı arkadaşlarını küçük görmez. Çünkü bilir ki onu kendisine veren Allah'tır (c.c.).

İyi kulların arasında olmak için her şeyden önce iyi olmak gerekir. İyi olmak için Rabb'ine dua eden bir insan ilk önce iyilerle birlikte gezmeli ve onlarla vakit geçirmelidir. "Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim." sözü de buna işaret eder.

İnsanın anne babasına verilen nimetlere şükretmesinin istenmesi de önemlidir. Çünkü bizleri yaratan, Allah (c.c.); büyüten, anne babamızdır. Rabbimizin, anne babamıza verdiği şefkat, merhamet, sevgi olmasaydı güzel bir bebeklik ve çocukluk yaşayamazdık. İşte Rabb'imizin anne babamıza verdiği o güzel duygulardan dolayı da hem Allah'a (c.c.) şükretmeli hem de anne babamıza saygılı olmalıyız. Çünkü anne babasına saygılı olmayan bir insan iyi kullar arasına giremez.

Yüce Allah Neml suresi 19. ayette verilen nimetlere şükretmemizi isteyerek bize kendisini unutmamamız gerektiğini hatırlatmaktadır. Allah'ı (c.c.) unutan insan sahip olduklarının hepsine kendisi kavuştuğunu düşünür. Böylece bencilleşir ve iyilik yapmaktan uzaklaşır.

DEĞERLENDİRELİM

"Rızan için karşılıksız verenler

Rızan için gönüllere girenler

Müjdelenmiş kalp gözünden görenler

Müjdemo almaya sana yöneldim."

(M. Emin AY, Sana Yöneldim, Beyaz Dilekçe Albümü, 2014)

Yukarıdaki dörtlüğü iyi olmada duanın önemi açısından değerlendiriniz.

BULALIM

Allah'ın bize yapmamızı tavsiye ettiği güzel iş ve davranışları anlatan başka ayetler bulunuz.

4. Kur'an Kavramlarını Öğreniyorum: İslam, Takva, Sabır, Sulh

İslam

İslam; ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar gelen bütün peygamberlerin getirdiği dinin ortak adı, Allah'a (c.c.) bağlılığın, teslimiyetin ifadesidir. Bunun için Rabb'imiz, Kur'an-ı Kerim'de, kendisi katında geçerli dinin İslam olduğunu belirtmektedir: **"Allah nezdinde hak din İslam'dır..."**¹¹³ İslam kelimesi kurtuluşa erme, emniyette olma, itaat etme, barış yapma gibi anlamlara gelmektedir. Şirkten uzaklaşıp Allah'ın (c.c.) birliğini ve Hz. Peygamber'in hak oluşunu kabul ederek Allah'ın (c.c.) emrine, peygamberlere uymaya İslam denilmektedir.

"Kıyamet gününde Kur'an-ı Kerim gelecek ve Allah Teâlâ'ya: 'Ya Rabb'i! Kur'an okuyan kimseyi şeref süsüyle süsle.' diyecek bunun üzerine Kur'an okuyan kimse şerefle süslenecek."

(Tirmizi, Fezailü'l-Kur'an, 18.)

NOT ALALIM

İslam, kelime anlamı olarak; boyun eğme, itaat, teslim olma, sulh ve barış yapma anlamlarına gelmektedir.

İslam; barışın, kardeşliğin, iyiliğin, adaletin toplumda yaygınlaşması için, Allah'ın (c.c.) insanlara göndermiş olduğu temel yaşam ilkeleridir. Allah'a (c.c.) inanan ve Müslüman olduğunu söyleyen insan kötülükten, haksızlıktan kaçınır.

İslam medeniyeti, ilk emri "Oku" olan bir medeniyettir. Bu medeniyetin müntesipleri okumaya, araştırmaya, düşünmeye önem verirler. Çünkü Kur'an-ı Kerim inananlarına okumalarını, düşüncelerini emretmektedir.

İslam'ı şekillendiren Kur'an ayetleridir. İlk gelen ayetlere baktığımızda İslam'ın okumadan sonra temizliğe ve kötülüklerden uzak durmaya önem verdiğini görmekteyiz. **"Elbiseni tertemiz tut. Kötü şeyleri terk et. Yaptığın iyiliği çok görerek başa kakma."**¹¹⁴

DEĞERLENDİRELİM

Peygamberimiz'in yanına bir adam geldi. Ona:

"Ya Muhammed! Bana İslam'ın ne olduğunu söyle!" dedi.

Hz. Muhammed (s.a.v.); 'İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resulü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe'yi hac etmendir.' buyurdu.

(Buhârî, İman, 1)

Hadisi Peygamberimiz'in İslam'ı tanımlaması açısından değerlendiriniz.

113 Al-i İmran suresi, 19. ayet.

114 Müddesir suresi, 4-6. ayetler.

Cibril hadisi olarak meşhur olan hadiste peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) İslam'ı tanımlarken; kötülükten kaçınmayı sağlayan namaza, sosyal adaleti sağlayan zekata, ihtiyaç sahiplerinin halinden anlamamızı sağlayan oruca ve dünya kardeşliğine götüren hac ibadetine vurgu yaptığını görürüz.

Yani İslam; Allah'a (c.c.) inandığını söyleyen insanların sosyal hayatta, O'nun emirlerinin karşılığını göstermeleridir.

İslam, dini denge dinidir. Dünya ve ahireti bir arada değerlendiren bir anlayışı ortaya koymaktadır. İslam'a göre insanların yaratılış amacı Allah'a (c.c.) ibadet etmektir. Çünkü Allah (c.c.), hiçbir şeyi boş yere ve anlamsız bir şekilde yaratmaz. İnsan bu dünya hayatına kendi isteğiyle gelmediği gibi kendi isteğiyle de gitmemektedir. O halde onu bu dünyaya getiren ve bu dünyadan götüren bir güç vardır. İşte bu güç Allah Teâlâdır.

Bizi en güzel şekilde yaratan Allah (c.c.), yaratılış gayemizi şöyle belirtmektedir; **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”**¹¹⁵

Allah'a (c.c.) ibadet eden insanlar, her an O'nun kendilerini gördüğüne inandıkları için her türlü kötülükten de kaçınırlar.

Kısaca İslam, insanların iyilik, adalet ve huzur içinde yaşamaları için Allah'ın (c.c.) peygamberler aracılığıyla gönderdiği yaşam biçimidir.

Takva

Takva, Allah'ın (c.c.) sevgisini kaybetmekten korkarak, O'nun emirlerini yerine getirip, yasakladığı kötülükleri terk etmektir. Takvalı olan kişiye **muttaki** denir.¹¹⁶

NOT ALALIM

Takva kelime anlamı olarak; bilinçli davranma, dikkatli olma, sakınma, korkma, dini terim olarak ise Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme; Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla nfileleri çokça yapma; sünnete uyma gibi anlamlara gelir.

Takva, Allah'a (c.c.) karşı edepli olmaktır.

Allah'ın (c.c.) her an bizi gördüğünün bilincinde olarak, O'nun hoşlanmadığı şeyleri yapmamaktır. Takva kavramında öne çıkan davranış, Allah'a (c.c.) karşı saygıdır. Yani Allah'a (c.c.) inandığını söyleyen bir insan, O'nun sevgisini kaybetmekten korkuyorsa ve bunun için de zararlı alışkanlıklardan uzak durabiliyorsa ona **muttaki** denilir.

Bu bakış açısı aslında insanlık için adaletin gerçekleşmesini sağlayacak bir ışıktır. Çünkü Rabbimiz tüm insanların aynı anne babadan yaratıldığını, farklı topluluklara ayrıldığını açıkladıktan sonra üstünlüğün takva da olduğunu ifade etmiştir: **“Ey insanlar! Doğrusu biz**

sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır.”¹¹⁷

¹¹⁵ Zâriyât suresi, 56. ayet.

¹¹⁶ Komisyon, Dini Terimler Sözlüğü, s. 436.

¹¹⁷ Hucurat suresi, 13. ayet.

1. ÜNİTE

Takva sahibi insan yaptıklarının bir gün mutlaka karşısına çıkacağını bilir. Trafik kurallarına uymayanlar, kırmızı ışıktaki geçerken ilk önce trafik polisi olup olmadığına bakarlar. Sonra mobese kameralarına bakarlar. İkisi de yoksa kaza yapma riskini düşünmeden kırmızı ışıktaki geçerler. Oysa Allah’a (c.c.) inanan takva sahibi insan, başkalarına zarar verecek hiçbir davranışa yönelmez. Trafik polisinin olup olmaması, mobese kamerasının bulunup bulunmaması önemli değildir. O, bilir ki Allah (c.c.) mutlaka yaptıklarını bir gün karşısına çıkaracaktır:

“..Allah katında en değerli olanınız O’na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır...”

(Hucurat suresi, 13. ayet)

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve herkes, yarına ne hazırladığına baksın. Allah’tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.”¹¹⁸

Bizler, soğuk ve sıcaktan etkilenmemek için yaz ve kış elbiselerimizi mevsime uygun bir şekilde giyiniriz. İşte takva elbisesi de bizi kötülöklere karşı korumaktadır. Yalana karşı dilimizi muhafaza etmek, başkasının eşyasını izinsiz almaya karşı elimizi korumak, harama karşı gözümüzü engellemek takva elbisesiyle süslenmektir. **“Ey Âdem’in evlatları! Bakın size edep yerlerinizi örteceğiniz giysi, süsleneceğiniz elbise indirdik. Fakat unutmayın ki en güzel elbise, takva elbisesidir. İşte bunlar Allah’ın ayetlerindendir. Olur ki insanlar düşünür de ders alırlar”.**¹¹⁹

Takva; güzel ve iyilik üzere bir yaşam için güzel bir elbisedir. Muttaki insanlar, kötölöklere kaçınıp, iyilerin arasında olmaya çalışırlar.

Sabır

Sabır; tutma, engelleme, direnç gösterme, kararlılık, cesaretli olma, acele etmeme gibi anlamlara gelmektedir. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında Allah’a (c.c.) sığınıp güvenmeye ve bu zor durumlara karşı dayanma gücüne **sabır** denilmektedir.¹²⁰

Kur’an-ı Kerim’i okuduğumuzda yaşadığımız hayatın imtihan olduğunu görürüz. Rabbimiz bizleri dünya hayatında imtihan etmektedir. Bu hususu ise ayette şöyle belirtmektedir: **“Allah, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır. O, mutlak galiptir, çok bağışlayıcıdır.”**¹²¹

İmtihan çoğu zaman zordur. İşte sabır, bu konuda bizleri hayatta başarılı olma yönünde kararlı kılan bir duygudur. Sabır zorlukların, sıkıntıların karşısında yılgınlık göstermemek ve karamsarlığa düşmemektir.

DEĞERLENDİRELİM

“Allah’ın en sevdiği ibadet, az da olsa sürekli olanıdır.”

(Buhârî, İman, 32.)

Peygamberimiz’in bu sözünü bir işte sabırlı olmanın mahiyeti açısından değerlendiriniz.

¹¹⁸ Haşr suresi, 18. ayet.

¹¹⁹ Araf suresi, 26. ayet.

¹²⁰ Komisyon, Dini Terimler Sözlüğü, s. 392.

¹²¹ Mülk suresi, 2. ayet.

Amaçlarımıza ulaşma yolunda önümüze çıkan zorluklarla mücadele etmekte kararlı olunmalıdır. Sabrın mahiyetiyle ilgili Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: **“Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır. Boş kaldın mı hemen (başka) işe koyul.”**¹²²

Zorlukları aşmada önemli olan bir gün çok çalışıp bir gün hiç çalışmamak değil, bir işi az da olsa sürekli yapmak, o işin üstesinden gelmektir. Bunun için inanan bir insan sorumluluklarını yerine getirirken yılgınlıktan kaçınmalıdır.

Belâ, musibet, ölüm gibi olaylar karşısında sağduyuyu kaybetmeden, dayanıklı olunmalıdır. Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de bu hususla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır; **“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. Sabredenleri müjdele!”**¹²³

“Sabır, acı bir olayın yaptığı sarsıntıya karşı ilk anda gösterilen tahammüldür.”

(Buhârî, Cenâiz, 32.)

Rabbimiz bizleri dünya hayatının imtihanında birtakım sıkıntılarla deneyecektir. Bu imtihanda başarılı olmanın yolu, sıkıntılardan dolayı kahretmek ve isyana yönelmek değildir. Bilakis sıkıntıları dirayetle karşılamaktır.

Yaşadığımız hayatta her şeyin istediğimiz gibi olmadığını görür, belki de olmayacağının bir göstergesi olarak farklı olaylarla karşılaşırız. İşte insanın acizliğinin farkına varması, tedbirini aldığı halde karşılaştığı sıkıntılara tahammül etmesi, sabretmesi iyi bir Müslüman olduğunun göstergesidir.

Sulh

İnsanlar yaşadıkları toplumda huzur, barış ve kardeşlik isterler. Kargaşadan uzak bir hayat sulh ile mümkündür. Bunun için Rabbimiz bizi barışa, kardeşliğe davet etmektedir: **“Ey iman edenler! Hepiniz topluca barış ve esenliğe (İslam'a) girin. Sakın şeytanın peşinden gitmeyin. Çünkü o, size apaçık düşmandır.”**¹²⁴

Sulh barıştır. Sulh huzurdur. Sulh kardeşliktir. Sulh kötülükten uzak durmaktır. Kötülüğe yönelenler sulhu bozan insanlardır. İnsanların arasını açarak, fitne ve fesat çıkaran insanlar barış ortamına zarar verirler.

Bunun için Peygamberimiz Efendimiz; *“Birbirinizle ilginizi kesmeyiniz, sırt dönmeyiniz, kin tutmayınız ve haset etmeyiniz. Ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz. Bir Müslümanın, din kardeşini üç günden fazla terk edip küs durması helâl değildir.”*¹²⁵ buyurmaktadır.

DEĞERLENDİRELİM

“Bir mü'minin, din kardeşini üç günden fazla terk edip küs durması helâl değildir. Üç gün geçmişse onunla karşılaş selâm versin. Eğer selâmını alırsa her ikisi de sevapta ortak olurlar. Yok eğer selâmını almazsa almayan günaha girmiş olur. Selâm veren ise küs durmaktan çıkmış olur.”

(Ebû Davûd, Edep, 47)

Yukarıdaki hadis-i şerifi insanlar arası ilişki açısından değerlendiriniz.

¹²² İnşirah suresi, 5-7. ayetler.

¹²³ Bakara suresi, 155. ayet.

¹²⁴ Bakara suresi, 208. ayet.

¹²⁵ Buhârî, Edep, 57.

1. ÜNİTE

Rabbimiz, Kur'an-ı Kerim'de bizlere kardeşler arasında nasıl davranılması gerektiğini açık bir şekilde belirtmektedir: **“Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz.”**¹²⁶

Allah'ın (c.c.) rahmetine ermek, kardeşler arasında barış ve anlayıştan geçmektedir. Birbirimizi kırarak, üzecek kaba ve kötü davranışlardan, hoşlanılmayan lakaplardan uzak durmak sulh için önemli adımlardır.

Barış çok çeşitlidir. Bu konuyu, ailede, okulda, toplumda ve dünyada olmak üzere dört başlık altında ele alabiliriz. Ailede; anne baba arasında, kardeşler arasında, anne baba ve çocuklar arasında barış oldukça önemlidir. Anne babanın sulh içinde olması ailede huzuru sağlayacaktır. Kavga edilen bir ailede çocuklar mutlu olmayacaktır.

Okulda arkadaşlar arasında barış önemlidir. Arkadaşlar birbirine karşı hata yapabilir, belki de birbirine kızabilirler. Ama bu küslük uzatılmadan hemen özür dilenmelidir. Özür dilenen kişi de özrü kabul etmelidir.

Toplumda sulh; farklı düşüncelere sahip insanlar arasında, anlayış ve hoşgörünün hakim olmasıdır. Bizler makine değiliz. Farklı düşünebiliriz. Ancak farklı düşüncelerimiz birbirimize karşı nefret ve düşmanlık duygusu oluşturmamalıdır.

Dünyada barış ise; ülkeler arası anlaşmalara riayet edilmesi ve masum insanların öldürülmemesi açısından önemlidir.

“Yurtta sulh, cihanda sulh”

M. Kemal Atatürk

126 Hucurat suresi, 10. ayet.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

1. Aşağıda verilen ayetler ile Kur'an-ı Kerim'in temel konularından hangisi yanlış eşleştirilmiştir?

- a) Tevhid: "Ad kavmine de kardeşleri Hûd'u (gönderdik). O, dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahnız yoktur..."¹²⁷
- b) Risalet: "...Ben âlemlerin Rabbinin gönderdiği bir elçiyim. Size, Rabbimin vahyettiklerini duyuruyorum ve ben sizin için güvenilir bir nasihatçiyim."¹²⁸
- c) Ahiret: "Sûr'a üflenince, Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakıyorlar!"¹²⁹
- d) İbadet: "Ey iman edenler! Hepiniz topluca barış ve esnliğe (İslam'a) girin. Sakın şeytanın peşinden gitmeyin. Çünkü o, size apaçık düşmandır."¹³⁰

2. Aşağıdakilerden hangisi Hucurat suresinde ele alınan konulardan biri değildir?

- a) Müslümanlara, kendilerine ulaşan haberler ve aralarında çıkan anlaşmazlıklar konusunda nasıl hareket etmeleri gerektiği bildirilmektedir.
- b) Bütün insanların bir tek anne ve babadan yaratıldığı açıklandıktan sonra üstünlüğün soyda değil, Allah'ın (c.c.) emirlerine ve yasaklarına içtenlikle uymada olduğu haber verilmektedir.
- c) İnsana verilen en büyük nimetin İslam olduğunu bildirir.
- d) Komşu hakkı ve sorumluluğu üzerinde durarak komşuluk ilişkileriyle ilgili ilkeler verir.

3. Peygamberlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Peygamberler Allah (c.c.) tarafından seçilen insanlardır.
- b) Peygamberler olağanüstü varlıklardır.
- c) Peygamberler toplumda örnek, dürüst ve güvenilir insanlardır.
- d) Peygamberler Allah tarafından mucizelerle desteklenmiştir.

127 Araf suresi, 65. ayet.

128 Araf suresi, 67-68. ayetler.

129 Zümer suresi, 68. ayet.

130 Bakara suresi, 208. ayet.

1. ÜNİTE

B. Aşağıdaki bilgilerin yanındaki kutucuğa doğru ise (d) işaretini yanlış ise (y) işaretini koyunuz.

- 1 (.....) Allah'a (c.c.) inandığını söyleyen bir insan, O'nun sevgisini kaybetmekten korkuyorsa ve bu sebeple zararlı alışkanlıklardan uzak durabiliyorsa takvanın gereklerini yapıyor demektir.
- 2 (.....) Kur'an-ı Kerim'de sadece Hz. Yakup (a.s.) güçlü, anlayışlı, ahiret yurduna bağlı, seçkin kimse olarak övülmüştür.
- 3 (.....) Allah'a (c.c.) inanan ve Müslüman olduğunu söyleyen insan kötülükten, haksızlıktan kaçınmalıdır.

C. Aşağıdaki kavramlar ve tanımları eşleştiriniz.

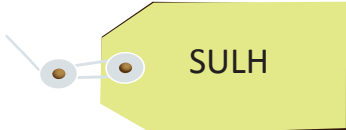
Allah'ın sevgisini kaybetmekten korkarak, O'nun emirlerini yerine getirip, yasakladığı kötülükleri terk etmektir.

Barış, kardeşlik, huzur ve toplumsal düzenin sağlanması.

İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.v.) kadar gelen bütün peygamberlerin getirdiği dinin ortak adıdır.

Zorlukların, sıkıntıların karşısında yılgınlık göstermemek ve karamsarlığa düşmemektir.

D. Aşağıdaki sure kimliğini doldurunuz.

SURENİN KİMLİĞİ

Adı:	Hucurat suresi
Ayet Sayısı:	
Kur'an'daki Yeri:	
İniş Zamanı:	

E. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sabır ne anlama gelmektedir?
2. Kur'an-ı Kerim'de hangi konularla ilgili bilgiler bulabilirsiniz?
3. Neml suresi, 19. ayette yer alan dua nedir?